

вродженої інвалідності, настання похилого віку (це обмежувало або й узагалі унеможливлювало здобуття ними необхідних засобів для існування), отримували всі життєво важливі засоби від інших членів соціуму. Навіть після смерті людини близькі намагалися надати їй допомогу для життя в «загробному» світу, про що свідчить наявність біля тіл похованих людей продуктів харчування, зброї, реманенту тощо.

Завдяки еволюції суспільних форм існування людства формується інститут надання соціальної допомоги особам, які її фактично не потребували, але прославилися вчинками, що принесли користь суспільству. Фактично соціум прагнув віддячити своїм героям за вчинені подвиги, причому така винагорода була не разова або тимчасова, її призначали до кінця життя. Прикладом може бути надання безкоштовного харчування за рахунок полісу в давньогрецьких Афінах героям війн, переможцям олімпійських змагань тощо. І саме тому, на нашу думку, ще за часів Давньої Греції інститут надання соціальної допомоги зазнав певної трансформації, адже він, поряд із наданням допомоги нужденним верствам населення, набув нових аксіологічних якостей, перетворюючись на винагороду за достойну службу вітчизні.

Загалом доходимо висновку, що ще на зорі людської еволюції виникає інститут взаємодопомоги, який завдяки різноманітним факторам перетворився на феномен соціального страхування. Нині він відіграє надзвичайно важливу роль у житті будь-якого соціуму, є безпосередньою ознакою високого рівня розвитку суспільства й держави.

Бреус Євгеній Вікторович,
здобувач ступеня вищої освіти
магістр Національної академії
внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ

Термін «серійний убивця» з'явився в науковому обігу ще в середині 1970-х років. Серійними вбивцями в Україні й усьому світі називають злочинців, які вбивають значну кількість людей протягом тривалого часу. Між цими вбивствами часто минає

досить значний проміжок часу, упродовж якого серійний убивця зазвичай веде цілком нормальний спосіб життя. Зазначені вбивства можуть мати сексуальний мотив, а потерпілі мають спільні ознаки (стать, вік, раса, професія, зовнішність) або належать до певної категорії населення (жінки, люди похилого віку, діти).

Серійні вбивці – це зазвичай чоловіки віком від 20-ти до 40 років, з комплексом неповноцінності, у більшості вони мають проблеми в сексуальному житті, є небажаною дитиною в родині, члени неповної сім'ї, обділені батьківською увагою чи зазнавали сексуального насильства з боку дорослих і навіть батьків, а також знущань з боку однолітків чи один з батьків був домашнім тираном.

Згідно з даними статистики, особистість серійного вбивці починає формуватися в досить ранньому віці (з 8-ми до 12 років), така особа перебуває в ізоляції від соціуму. Попри це, деякі з них мали ораторські здібності та лідерські якості. Загалом серійні вбивці – це люди, які ведуть відлюдкуватий спосіб життя, їхні психічні відхилення майже завжди лишаються не поміченими суспільством і близькими.

Більшість серійних убивць має непросту біографію, оскільки вони зростають у здебільшого неповних сім'ях (батьків або одного з них вони щиро ненавидять). Близькі родичі хворіли на алкоголізм, наркоманію, ігроманію або мали психічні хвороби. Також досить часто батьки або брати чи сестри били їх, принижували, іноді так учиняли друзі, знайомі, сторонні люди. Чимало серійних убивць неодноразово намагалися накласти на себе руки, деякі з них – ще в ранньому віці.

Водночас слід урахувати, що людина, яка виросла за таких обставин, не завжди стає серійним убивцею. Поведінка людини загалом, зокрема і злочинна, спрямовується не одним, а кількома мотивами. Серед них є визначальні, які стимулюють поведінку, надають їй особистісного сенсу.

З огляду на зазначене, серійних убивць можна класифікувати за такими провідними мотивами злочинної поведінки:

– гедонізм (учиняють злочини для отримання задоволення, і саме вбивство вважають способом задоволення своїх потреб; сприймають жертву як об'єкт, який приносить задоволення);

– властолюбство (головною метою для такого типу серійних вбивць є контроль над жертвою, підпорядкування її собі; хоч вони відчують від домінування й сексуальне задоволення, але головним є прагнення володіти жертвою);

– візіонерство (учиняють вбивство «за намовою» Бога чи Диявола, чують голоси, страждають галюцинаціями);

– місіонерство (вбивають заради якоїсь певної мети – поліпшити світ, змінити суспільство на краще; жертвами такого типу вбивць здебільшого стають повії, гомосексуалісти, люди різної з ними релігії; злочинці, переважно, не є психічно хворими).

Можна виокремити визначальні особливості серійних убивць:

1) володіє високим рівнем інтелекту. Інтелектуальний рівень деяких представників цього типу може сягати 145 пунктів IQ, що є порогом геніальності;

2) контролює себе, витриманий. Стежить за собою, своїм зовнішнім виглядом, житлом чи автомобілем;

3) зневажає суспільство. Заводить знайомство лише з вузьким колом осіб;

4) може мати привабливу зовнішність, формувати позитивне враження про себе. Нерідко друзі, знайомі характеризують його як хорошого сім'янина й батька;

5) сформував для себе певний образ жертви (за особливостями зовнішності, одягу тощо). Це надає можливість працівникам поліції ловити серійного вбивцю на «живця»;

6) заздалегідь планує злочин, продумує всі деталі (місце вбивства, знаряддя вбивства, дії, за допомогою яких може приховати докази, тощо);

7) часто зв'язує жертву, шляхом залякування підкорює її собі. Убиває не відразу, спочатку втілює в життя всі свої садистські фантазії, причому жертва може померти під час тортур;

8) уживає заходів для усунення доказів, які можуть викривати його як злочинця. Може розчленувати труп і позбутися його частинами. Подеколи тіло лишає в певній позі на знак того, що він прагне довести цим убивством;

9) може повертатися на місце вбивства. Деякі серійні вбивці нерідко поверталися на місце злочину, щоб освіжити

спогади, часом навіть для того, щоб учинити насильство над останками жертви);

10) може вступати в контакти з поліцією, співпрацювати. На допитах бути зосередженим, продумувати лінію захисту. Удосконалюється протягом усього періоду вчинення вбивств, здатний настільки контролювати себе, що може зовсім припинити вбивати, аби його не затримали.

Слідчий, який розслідує вбивства, учинені серійним убивцею, має розпізнати злочинця за місцем злочину, знаряддям убивства, жертвою та низкою інших чинників, а також досконало вивчити психологію особистості. Попри виявлену схильність, серійними вбивцями не народжуються, ними стають.

Бровко Наталія Іванівна, завідувач кафедри історії, теорії держави і права та державного будівництва Білоцерківського національного аграрного університету, кандидат юридичних наук, доцент

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ МІСЦЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ В СИСТЕМІ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В ПЕРІОД СОЦІАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Правосвідомість – досить складне та дискусійне явище. Проблему правової свідомості досліджували в різні періоди з позицій різних дисциплін. Зверталися до цієї проблематики зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема: Г. Балюк, М. Бердяєв, С. Бобровник, К. Гаджієв, В. Головченко, І. Ільїн, Б. Кістяківський, В. Копейчиков, В. Котюк, В. Кудрявцев, О. Лукашева, М. Матузов, Є. Назаренко, П. Новгородцев, В. Оксамитний, М. Орзіх, Л. Петражицький, В. Сапун, В. Селіванов, В. Сіренко, В. Соловійов, П. Сорокін, В. Тацій, І. Фарбер та ін.

Правова свідомість є важливою соціальною цінністю, яка нерозривно пов'язана з правом. На думку К. Гаджієва, закон є виявом суверенітету. Але тільки закон, який ґрунтується на правовій нормі, стає загальнообов'язковою нормою. Наявність